

3.6.2026

EOAK/4020/2026

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Piatta Skottman-Kivelä

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAEIKSI VALTAKUNNALLISISTA OPINTO-, KOULUTUS- JA TUTKINTOREKISTEREISTÄ ANNETUN LAIN, JULKISYHTEISÖJEN HENKILÖSTÖLTÄ VAADITTAVASTA KIELITÄIDOSTA ANNETUN LAIN 13 §:N JA VALTAKUNNALLISESTA OSAAMISTIETOVARANNOSTA ANNETUN LAIN 9 §:N MUUTTAMISESTA VN/1072/2025

1 LAUSUNTOPYYNTÖ

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain, julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 13 §:n ja valtakunnallisesta osaamistietovarannosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muun muassa opinto-, koulutus- ja tutkintorekisterilakiin muutoksia, jotka mahdollistavat opintotietojen sähköisen luovuttamisen Ahvenanmaalle samalla tavoin kuin mannermaalla. Opetuksen ja koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa koskevaan lukuun ehdotetaan päivityksiä tallennettavia tietoja koskeviin säännöksiin. Lisäksi ehdotetaan mm. tarkennettavaksi tietojen luovuttamista koskevien pykälien suhdetta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin.

2 LAUSUNTO

Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 10 §:n muutetussa 1 momentissa säädettäisiin tietojen luovuttamisesta tietovarannosta muun ohella, että ”jos Opetushallitus katsoo tarkoituksenmukaisemmaksi, että tietopyynnön käsittelee alkuperäinen rekisterinpitäjä, sovelletaan kuitenkin, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain [julkisuuslaki] 15 §:ssä säädetään asiakirjan pyytämistä koskevan asian siirtämisestä toiselle viranomaiselle. Opetushallitus voi siirtää tietojen pyytämistä koskevan asian paitsi viranomaiselle, myös muulle tässä luvussa tarkoitettulle opetuksen ja koulutuksen järjestäjälle, oppilaitoksen ylläpitäjälle tai 9 §:n 6 momentissa tarkoitettulle toimijalle, jonka tallentamaa tietoa asia koskee”. Vastaava säännös ehdotetaan myös 11 d §:n muutetuksi 1 momentiksi.

Säännösten perusteluiden mukaan pykälän suhdetta julkisuuslakiin selvennettäisiin lisäämällä momenttiin aineellinen viittaus siihen. Mielestäni ehdotettu sääntely yhdessä julkisuuslain sääntelyn kanssa ei muodosta selkeää kokonaisuutta. Julkisuuslain 15 §:n 1 momentti mahdollistaa tietopyynnön siirtämisen sen viranomaisen ratkaistavaksi, joka on laatinut asiakirjan tai jonka käsiteltäväksi asia kokonaisuudessaan kuuluu. Nyt ehdotettuun sääntelyyn ehdotetaan julkisuuslain sanamuodosta poikkeavasti lisättäväksi erityinen Opetushallituksen tarkoituksenmukaisuusarviointi. Tämän arvioinnin sisältöä tai suhdetta julkisuuslain esitöissä todettuun ei esitysluonnoksessa ole tarkasteltu. Tulkinnanvaraiseksi jää myös se, onko ja miltä osin säännöksellä tarkoitettu rajata julkisuuslain 15 §:n soveltamista. Esitetty muotoilu ”jonka tallentamaa tietoa asia koskee” on nähdäkseni myös sangen epätäsmällinen.

Lisäksi 1. lakiehdotuksen 15 §:n 1 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka perusteella ”nämä tiedot voidaan luovuttaa myös Ahvenanmaan opiskelijavalintaa varten”. Epäselväksi jää, minkä vuoksi ehdotettu tietojen luovuttamista koskeva säännös on muotoiltu harkintavaltaa jättäväksi (voidaan luovuttaa), kun momentin ensimmäinen ja viimeinen virke on muotoiltu ehdottomaksi (luovutetaan). Harkinnassa huomioon otettavia seikkoja ei luonnoksessa avata. Ehdotettu muotoilu ei myöskään vaikuta vastaavan säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 27) todettua siitä, että ”tietoja mannermaalla suoritetuista ylioppilastutkinnoista luovutettaisiin vastaavalla tavalla sähköisesti Ahvenanmaan opiskelijavalintoja varten tilanteissa, joissa henkilö on suorittanut ylioppilastutkinnon mannermaalla ja hakee sen jälkeen Ahvenanmaalle opiskelemaan”.

esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa on selostettu perustuslakivaliokunnan PL 10 §:n 1 momenttia koskevaa lausuntokäytäntöä. Perusteluista kuitenkin puuttuu vielä kokonaan varsinainen arvio siitä, miten nyt ehdotettua sääntelyä tulisi selostetuista lähtökohdista käsin arvioida.